

Kommunal og moderniseringsminister Monica Mæland
Det Kgl. Kommunal- og moderniseringsdepartement
Postboks 8112 Dep.
0032 OSLO

A/S Den Nationale Scene
Engen 1, Postboks 78, Sentrum
NO-5803 Bergen

Telefon: +47 55 54 97 00
Telefax: +47 55 54 97 90

Billettbestilling: +47 55 60 70 80
Org. Nr. 811 167 452

dns@dns.no
www.dns.no

Bergen, 23. april 2018
11218-AGH/gh

REGIONSREFORM OG OPPGAVEDELING

Høringsvar til ekspertutvalgets rapport

Vi viser til høringsbrev av 9. februar d.å. fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet om rapport fra ekspertutvalget som har vurdert nye oppgaver til fylkeskommunene.

A/S Den Nationale Scene er en av landets fire nasjonale scenekunstinstitusjoner. Vi gløder for å skape magiske øyeblikk gjennom engasjerende og relevant teater, og skal tilby et mangfoldig repertoar av høy kunstnerisk kvalitet. Teateret ble åpnet i 1909. Vi har tre scener, og mellom 120.000-140.000 mennesker besøker oss hvert år. Vi er 144 ansatte og spiller årlig rundt 700 forestillinger. Vi tilbyr også en 20-30 gratisaktiviteter under sideprogrammet dns&.

Den Nationale Scene stiller seg bak den innsendte høringsuttalelsen fra Norsk Teater og Orkesterforening (NTO).

Vi vil i tillegg understreke følgende:

Staten må ta ansvar for en helhet

Direkte statlig tilskudd sikrer en nasjonal infrastruktur. Det kan ikke være slik at staten kun skal ta ansvar for det som skjer i Oslo. Vi andre er også en del av dette landet. Det er viktig for oss som ikke bor i Oslo, at staten tar et helhetlig ansvar for å opprettholde et profesjonelt nivå og tunge nasjonale institusjoner også utenfor hovedstaden. Vi utenfor Oslo er også en viktig del av den nasjonale infrastrukturen. En landsdekkende kulturpolitikk må ligge til grunn for å sikre et mest mulig likeverdig kulturtilbud til flere. Da må staten engasjere seg i dette, og ikke overlate styringen til fylkeskommunene. Det handler om å sikre høyest mulig kvalitet og best mulig tilbud til hele befolkningen.

Budsjettkamp på ulike vilkår

DNS har ingenting imot fylkeskommunene. Mye makt kan delegeres lokalt. Men dersom vi som er nasjonale institusjoner skal være finansiert av fylkeskommunen, kan jeg love en budsjettkamp på meget ulike vilkår. Jeg regner med at premisene for denne omleggingen vil være at ingen tilskudd er øremerket. Kanskje er det øremerket de første årene, men det er naivt å tro at fylkeskommunene er fornøyd med bare å være en mellomstasjon uten reell makt til å forvalte egne midler.

Det betyr at DNS og Harmonien kommer i en situasjon hvor vi skal sloss om begrensede midler på et helt annet nivå enn før. Fylkeskommunen er allerede ansvarlig for en rekke lovpålagte oppgaver innenfor f.eks. helse og utdanning. Det vil ikke styrke kunsttilbudet til publikum om vi må sloss om samme rammetilskuddet som disse.

Det handler om å styrke- ikke styre kunsten

Regjeringserklæringen slår fast at media, kultur og kunnskap er viktig for demokrati og ytringsfrihet. Men utvalget bak rapporten til vår minister har ikke foreslått å regionalisere universitetene. Det ville jo ha vært en logisk konsekvens av samme tankegang? Hvorfor har de ikke foreslått det også? Jo, fordi de store politiske ambisjonene må handle om å **styrke** den frie stemmen, ikke å **styre** den.

De rammebetingelsene og strukturene som er bygget opp rundt hele den mangfoldige norske scenekunsten, er vesentlige for å sikre den frie ytringen. I mange situasjoner vil en teaterforestilling faktisk være kritisk til makten og provoserende for publikum. Derfor er det viktig med selvstendige og sterke kulturinstitusjoner som også kan stå oppreist under skiftende politiske regimer. Dette er staten i dag en garantist for, fordi armlengdes avstand prinsippet legges til grunn.

Både universitetene, høyskolene, mediene og kulturinstitusjonene er viktige for hele ytringsfrihetens infrastruktur. Det slås også fast i Grunnlovens paragraf 100 at staten er forpliktet til aktivt å legge til rette for de institusjonene som utgjør denne infrastrukturen.

Trenger vi et større byråkrati?

Det er sagt at en målsetting er å overføre flere stillinger fra Oslo til resten av landet. I dag overføres bevilgningen direkte fra staten til DNS uten byråkrati og mellomledd. Og det har vel aldri være regjeringens uttalte målsetting å øke antall byråkrater gjennom regionsreformen? Gjennom direkte statlige rammetilskudd, er forvaltningen av økonomien og den kunstfaglige beslutningsmyndigheten allerede desentralisert til en rekke ulike institusjoner med skiftende kunstnerisk ledelse. Dette betyr at offentlige midler kanaliseres direkte til kunstnerisk virksomhet uten at man må etablere et nytt og unødvendig byråkrati som mellomledd.

Erfaringene fra Sverige

Erfaringer fra Sverige og delvis England viser hva som kan skje når nasjonale institusjoner utenfor hovedstaden blir lagt inn under regionalt styre. Rapporter om den såkalte «samverknadsmodellen» viser at det er større fare for brudd på det såkalte armlengdes avstand prinsippet, fordi regionale styresmakter ønsker å bruke kultursektoren mer instrumentelt for å løse de strategiske oppgavene for regionen. Dette innskrenker ikke bare den kunstneriske friheten, men også handlingsrommet for institusjonene. Dette samsvarer med funnene i Enger-utvalgets innstilling. Enger-utvalget viste i sin tid til en spenning mellom de statlige kulturpolitiske mål (som kvalitet og nyskaping) og fylkeskommunenes mer regionalpolitiske tankegang. På regionalnivå ble fokus ofte satt på kulturens ringvirkninger som trivsel, helse, næring og utdanning. Enger-utvalget slo fast at ytringskulturen da ble nedprioritert lokalt. Det betyr at en regionalisering av tilskuddet til institusjonene kan føre til en forskyvning i målformuleringer og prioriteringer. Selvsagt er trivsel og bosetting og helse viktig, men kunstinstitusjonenes aller viktigste funksjon er å være en fri stemme på kunstens premisser.

Resultatet blir sterkere sentralisering- ikke desentralisering

«Ekspertutvalget» har tydeligvis et ønske om sterk desentralisering. Effekten av dette forslaget er helt omvendt: Hvis staten kun tar ansvar for kulturinstitusjonene i Oslo, gjennomføres i realiteten en sterk sentralisering. Skal Kulturdepartementet bli **Oslodepartementet** og Henriks Ibsens gamle teater **Vestlandets fylkeskommunale teater** ?

Regionalt engasjement

Vår frykt er at et større regionalt kulturpolitisk ansvar vil svekke statens kulturpolitiske engasjement. Det er flott med regionalt engasjement, men vi trenger politiske strategier på statlig nivå som evner å tenke helhetlig. Sjansene for at dette fortsatt skjer er mye mindre dersom sentralforvaltningens kunnskap forringes og nasjonale politikeres engasjement svekkes.

Maktspredning

Regjeringsplattformen slår fast at mer maktspredning er et viktig mål. Det er derfor bra å kunne slå fast at makt og beslutningsmyndighet allerede er kraftig desentralisert innenfor teater- og orkester-sektoren.

Svært mange av våre institusjoner er finansiert gjennom flere bidragsytere. Samfinansiering mellom stat, fylkeskommune og kommune sikrer maktspredning under skiftende politiske klima. Direkte statlig rammetilskudd sikrer at forvaltningen av økonomien og den kunstneriske beslutningsmyndigheten og kompetansen er desentralisert til et nettverk av sterke, selvstendige og forskjelligartede institusjoner med kunstneriske leder ansatt på åremål.

Kulturmelding

Kulturministeren har varslet at den nye kulturmeldingen blant annet skal vurdere hva som skal være statens rolle sett i forhold til de andre forvaltningsområdene. Det er derfor vesentlig at regionsreformens konsekvenser for kulturlivet vurderes i sammenheng med den nye kulturmeldingen.

Den Nationale Scene

DNS er en arbeidsintensiv bedrift. Våre ansatte har pensjon og rettigheter på lik linje med andre arbeidstakere. Det betyr også at vi skaper forutsigbarhet for en rekke kunstnere og andre fagfolk slik at de tør å etablere seg i Bergen, og dette tilfører regionen en rekke kompetente bidragsytere. Å risikere å bli satt opp mot den frivillige kultursektoren, eller den del av kunst- og kultursektoren som drives på prosjektbasis og uten store driftsutfordringer, blir som å sammenligne hummer og kanari.

Den Nationale Scene er et nasjonalt teater som holder til i en fredet bygning fra 1909. Bygget og dets plassering er svært attraktivt, og godt plassert i en av aksene for Bergen. Samfunns målet til DNS er at vi skal gjennom fremragende scenekunst berike befolkningen og være et attraktivt samlingspunkt i Bergen by.

Utfordringene for teatret er todelt:

- Etterslep på vesentlig vedlikehold av tak og fasader
- Plassmangel og derigjennom logistikkutfordringer

Det er gjennomført en KVVU og KS1 for bygget som klart konkluderer med at ovennevnte utfordringer må løses.

Følgende effektmål for teatret er satt i KS1:

1. Et bredt publikum får opplevelse av scenekunst av høy kvalitet.

2. Effektive arbeidsprosesser og gode arbeidsforhold.
3. Et attraktivt samlingspunkt for aktører innen kultur, næring og utdanning.
4. DNS' tradisjon som en bærekraftig kulturinstitusjon opprettholdes.

For at disse effektmålene skal nås, er mer plass et absolutt suksesskriterium. Vi arbeider nå med dette sammen med vernemyndighetene.

Mer plass vil gi teatret mulighet for repertoarspilling, større satsinger innenfor scenekunsten, bedre mulighet til formidlingsarbeid og tettere samarbeid med skolene og utdanningsinstitusjonene i Bergen. Vi vil også kunne videreføre et godt samarbeid med det frie feltet og øke samarbeidet med næringslivet i Bergen.

Vi venter nå i spenning på Kulturdepartementets valg av konsept for å utvide arealene og fornye vårt vakre hus slik at det også blir et framtidsrettet scenekunsthus. Det blir ikke billig, med det er helt nødvendig. Og det er et klart statlig – og ikke et fylkeskommunalt ansvar.

Norge er mer enn Oslo

Rapporten fra det såkalte ekspertutvalget er heldigvis kun et forslag. Vi setter vår lit til våre valgte politikere og ber om at Erna Solberg, Trine Skei Grande og Monica Mæland tar ansvar for å ivareta et nasjonalt helhetsgrep.

Det ligger et enormt arbeid bak den infrastrukturen som er etablert i Norge innenfor musikk- og scene-kunst. Det siste vi trenger er at det gjøres kulturpolitiske endringer på regionreformens premisser. La oss beholde våre sterke og uavhengige nasjonale institusjoner utenfor Oslo og la staten ha hovedansvaret for en helhetlig kulturpolitikk!

Siren Sundland
Styreleder

Agnete G. Haaland
Teatersjef